

I. AASTAKÄIK

№ 3

1924

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

ILMUB KORD KUUS

TALLINN

Tallinna Jaani-Kirik

Igal kolmapäeval kella 7—8

ORELI- ÕHTUD

Orelil A. TOPMAN

Kaastegevad:

laulu- ja instrumentaal-solistid
ja koor (vaheldamisi)
Sissepääs vabatahtliste annetega
eeskavade eest

*

Orel A. A. Terkmanni orelitehasest Tallinnas,
4 manuaali, pedali ja 66 heliseva registriga

ORELITEHAS A. TERKMANN

KIRIKU,
KONTSERT
JA KODU

ORELID

HARMOONIUMID

IGAS SUURUSES

TALLINNAS, UUS TATARI UUL. № 12

Tiivklaverid, pianiinod ja harmooniumid

kõige kõrgema tehnilise
ja kunstilise väärtusega

Esimese
:: klassi ::
kodu- ja
väljamaa
vabrikutest

soovitab parajate hindadega

Karl Jürgenson,
Tallinn, Kuninga uul. 5

„Muusikalehe“

üksikuid numbreid müüvad järgmised raamatukauplused:

Tallinnas: Pihlakas, „Rahvatülikool“, Ploompuu,
„Päevaleht“, „Esto-Muusika“.

Tartus: „Postimees“, Kaarna, Ajalehe müügi artell.
Narvas: J. Koikson.

Pärnus: A. Küng, Karu, Õpetajate O.-ü. „Liit“.

Viljandis: H. Leoke, „Valgus“, Rennit.

Rakveres: J. Priimann, N. Erna.

Haapsalus: Tamverk, J. Kopel.

Paides: Seidelberg, Leesment.

Baltiskis: Kukk.

Valgas: „Kultura“, Lepik-Saar.

Võrus: S. Songi, J. Paju, „Täht“.

Petseris: Piirisild.

Kuresaares: T. Liiv, Saaremaa kirjastus-ühisus.

Tapal: J. Luuk.

Narva-Jõesuus: J. Retsnik.

Antslas: K. Kivi.

Amblas: J. Õun.

Aegviidus: Tomasov.

Otepääs: Luksepp.

Mustvees: Martinson.

Jõhvis: Generalof, M. Nigol.

Kosel: Tollmann.

Keilas: G. Kulp.

Türi-Allikul: Rumvaldt.

Võhmas: Pokhof.

Suure-Jaanis: J. Mutli.

Tõrvas: A. Ilisson.

Tarvastus: J. Lapp.

Irboska jaamas: einelauapidaja.

Lehtses: O. Hinzenberg.

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Vastutav ja tegev toimetaja: Juhan Aavik, Tartu, Viljandi uul. 11, k. 2. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit.
Toimetuse ja talituse adress: Tallinn, Müürivahe uul. 16, Eesti Lauljate Liit — Ajakiri Muusikaleht.

Tellimishind: ühes saatekuludega aastas: 400 m., poolaastas 200 m. Üksik number 30 m., noodilisaga 50 m.

Sisu: Miina Hermann'i 60. a. sünnipäeva pidustus. — Re. Jaak Siimer † (pildiga). — Juhan Aavik. Kus ja kuidas laulu õppida (järg). — L. Neumann. Bedrich Smetana (pildiga). — — —. Kontsertide ülevaade. — P. Ramul ja J. Aavik. Kroonika. Lauljate Liidu seisukoht laulupidude asjus. Meie kirjasaatjatelt. Pildid: Estoonia sinfonia orkester ja E. M. O. segakoor muusikajuhil Raimund Kull'i auõhtu puhul. — Raymond Bööcke. — Hans Kann abikaasaga.

Miina Hermann'i 60. a. sünnipäeva pidustus,

mis 9. II. s. a. (28. I. vana stiili järgi) Tartus peeti, ei möödunud mitte üksi Tartu kultuur- ja muusikahuvidega seltskonna kõige elavamal osavõtul, vaid see tekitas vastukõla üle kogu maa.

Tähendatud õhtul oli Tartu lauluorganisatsioonide ühisel korraldusel pidulik kontsert Vanemuises, millel esinesid Miina Hermann'i Lauluseltsi, Vanemuise Muusika Osakonna ja Üliõpilaskonna Muusika Sektsiooni segakoorid ning Tartu Meestelaulu Seltsi meeskoor.

Jubilaar, keda õhtule Vanemuisesse tõi eriline Eesti Naisüliõpilaste Seltsi ausaatkond (M. H. oli sääli vilistlaseks, ja valiti selle tähtsa päeva puhul auvilistlaseks), leidis ees viimse võimaluseni täidetud saali. Soojade kiiduavalduste saatel juhatati ta vastavalt äraehitud aukohale.

Päälle Tartu publikumi olid kohal ka paljud väljaspoolsed võõrad — nende seas endine siseminister Einbund, kui ka õige mitmed organisatsioonide saatkonnad.

Õhtu algas Tartu Kõrgema Muusikakooli direktori Juh. Aaviku kõnega „Miina Hermannist, kui heliloojast ja muusikategelastest“, mis jubilaari eluloost, alates lapsepõlvega Kõrvekülas, ülevaate pakkus, kui ka tema loomingut kokkuvõtte ja analüüsi tõi. Õige palju uut nii ühest, kui ka teisest tähendatud küljest sisaldanud kõne ilmus „Muusikalehe“ esimeses ja teises numbris.

Kõne järele asus lavale Miina Hermann'i Lauluseltsi segakoor, millel tuli ette kanda

esimene osa helilooja pikemast ajaloolise sisuga kantaadist „Kalev ja Linda“.

Koori ja saali tervitusavalduste all astub jubilaar, oma saatjalt hõbe taktikeppi võttes, mis juba rea aastate eest talle lauljate poolt kingitud, saalist näitelavale juhatama.

Loomulikult leiab „Kalev ja Linda“ koori poolt, mis teda juba ennem sama kindla käe all laulnud nagu käesoleval juhuselgi, kujuka ettekande.

Laulu lõppemisel paneb Tartu Naisseltsi saatkond sünnipäevalapse hõbepääl loorberipärja, MHL nimel annab esimees adv. F. Karlson koori asutajale ja senisele juhatajale (lisaks päeva üleantud asikeringitusele) loorberipärja, allakriipsutades, et ainult tuli võib tuld sütitada ja jubilaar ainult oma seesmise suure hoogsuse tõttu on koori aastakümneid hõõgavana pidanud.

Selle „oma inimeste“ tervitustega algabki tervituste rida. Esijoonel kantakse ette sisestulnud riigivanema ja Riigikogu esimehe telegraafilised tervitused. Siis tulevad saatkonnad, kes üksteise järele lavale ilmuvad, oma austamistervitused esitavad ja annetuse — adressi, pärja, lilled heliloojale toovad.

Eesti Lauljate Liidu esitajad annavad liidu juhat. liikme J. Reinthali kõnega kalli, nahamosaiikkaantega kunstn. Nymanni joonistatud adressi, mille tekst seotud kõnes kirjeldab M. H. hinge: taevast langenud püha tule leeki, mis nüüd on kuni hallpää päevadeni voolanud tulejõena õuest õue ja hingest hinge, terve rahva hõõguma pannes. Eesti naisorganisatsioonide liidu tervitused oma

auliikmele toob ühes lilleannetusega pr. Paldrock. Eesti Naisüliõpilaste Selts, kes, nagu juba nimetatud, jubilaari, oma vilistlase, selle päeva puhul auvilistlaseks valinud, tervitab saatkonna poolt esitatud adressis teda kui esimest ja ainukest naisheliloojat Eestis, kui kõrgesti hinnatud kunstnikku, kes tõusnud rahvast, elab ja loob rahvale, kui esimest kõrgema haridusega naist Eestis. Tervitusadressi toob ka Tartu Kõrgem Muusikakool.

Tänuks M. H. isamaalise tähtsusega tegevuse eest toob värvpaelttega lilleannetuse Eesti Üliõpilaste Seltsi saatkond. Vanemuise selts ja Vanem. Muusika Osakonna koor annavad loorberipärjad. Estoonia Muusika Osakonna naisesitajad toovad naiselikult läbituntud ja mõjuva kõnega väärtkingituse — hinnaline kristallvaas sirelikimbuga. Üliõpilaskonna sega- ja meeskoor avaldavad oma tänutundmused loorberipärjaga. Tartu naisühing annetas lille.

Jubilaari ümber saalis kogub nii terve pärgade rida ja kerkib lillede sein. Publikum saalis lööb hõöguma.

Esitatakse veel kaaskunstnikkude kingitused: muusika alalt — A. Läte eriti komponeeritud segakoori laul rahva sõnadel „Tule, tule, tuulekene“, maali alalt — H. Laipmanni saadetud maal ja Grossi tervitusluuletus.

Sissetulnud telegrammid — arvu poolest selleks momendiks üle 180 — ja kirjad jäävad ajapuudusel ettekandmata. Korraldaja tähendab ainult, et neid tulnud on, alates ministritest ja lõpetades algkoolide õpilastega.

Kontserdi teine osa algab Tartu Meestelaulu Seltsi meeskoori lauludega. Enne aga teatavad seltsi esitajad jubilaari seltsi auliikmeks valimisest ja toovad loorberi pärja. Tekkivaid ovatsioone suurendab meeskoori mürisev „elagu“.

J. Simmi juhatusel laulab koor esiteks „Isamaa, õitse sa“ — väikse, lihtsa, kuid hoogsa laulu, esimese M. H. loomingu — kompon. a. 1880 (16-aastasena), siis tenorisoologa — vana Hans Kanni hüilgenumber! — „Orjalaulu“; järgnevad „Meestelaul“ ja „Viimase vere tilgani“ — süütavad saali, muudavad käteplaksutamise otse tormiks, mis kordumata ei jää ka nende laulude teistkordsel laulmisel.

Solistid — pr. V. Köpp (sopraan) ja E. Laanenbek (tenor) kannavad ette hällipäevalapse soololaulude üldtuntud numbrid —

„Küll on ilus õiekene“, „Mis sa nopid neiu-kene“, „Kui sa tuled, too mul lilla“.

Kolmandas jaos esineb kõigepäält MHL. segakoor jubilaari juhatusel kahe lauluga — mõlemad kõige hilisemast ajast, 1920. a. — „Koituigatsus“ ja „Ta lendab mesipuu poole“. Enno tekstile kirjutatud „Koituigatsus“ on üks M. H. uuematest lauludest, kus alguses sopraan ja bass püsivad dissoneerivalt, kuna aldi ja tenori õnnelikult leitud käigud selle muudavad nukraks ja magusaks — valusaks akkordiks, nagu seda kojuigatsus rinnas tuikama paneb. „Ta lendab mesipuu poole“ tabab täies ulatuses selle dramaatilise joone, mille on pannud teksti õnnetu Juh. Liiv.

Laval olevale koorile seltsis veel Vanemuise Muusika Osakonna ja Üliõpilaste segakoor, moodustades üle 200 liikmelise ühis-koori, mis Juh. Aaviku juhatusel ette kannab 5 laulu — Ei saa mitte vaiki olla (komponeeritud 1895), Tuljak (1897), Nooruse unenägu (1919), Mu isamaa armas (1922), Enne ja nüüd (1885) ja lõpukoori „Kalev ja Lindast“ (1894). Ühislaulud viivad tipuni vaimustusmeeleolu saalis. Nõutakse tungivalt kordamist, ja ikka veel. Elektriseeritult laulab koor veel uuesti. Nooruse unenäo, Tuljaku, Ei saa mitte vaiki olla ja jälle Nooruse unenäo... Siiski veel ei lahkuta, paigal asub koor ja laulab, kuigi juba erutuses püsti tõusnud publikum. Ovatsioonide torm sunnib lavale astuma jubilaari. Koor otse keeb kätteplaginal ja paistab, nagu liiguks kuum laine üle saali. Keset seda tormi seisab M. H. loorberipärjaga hõbehallil pääl, sisemise liigutuse märgid klaaril, nagu helendaval näol. Tungivate nõudmistele pääle juhatab ta „Mu isamaa armas“ kordamist, mille järele ovatsioonid uuesti algavad. Kusagilt reast algab üks naishääl „Ta elagu“.

Sellega ühineb paari sekundi järel kogu saal ja laululava. Hiigla „elagu“, mis ei lepi veel harilikku „tuhatkordsega“...

Kui lõpuks kõik läbi ja saal tühjaks valgunud, ootavad jalutussaalil jubilaari noored, kes ta kätele haaravad. Neidude ja üliõpilaste käed kannavad ta eelruumidest läbi, alla riideruumi. Läbi ruumide, trepil, eeskojas mürisevad uuesti kiiduavaldused, lehvivad rätid...

Huvitavad on laiema hulga, rahva hinge avaldused. Üks sarnastest on vastukaja,

mille on leidnud Miina Hermann 60. sünnipäeva pühitsemine ja mis avaldus terves kirja- ja telegrammide tervituste uputuses — kokku, ühes hiljaksjäänutega, telegramme kümnekond üle kaheksa, kirju pääle 50. —, kodumaa kõigemitmesugusematest nurkadest, väljaarvatud millegi pärast ainult Saaremaa. Ja kõige mitmesugusematest allikatest. Kõigepäält õige mitmed isiklikud telegrammid ja suur osa kirju jubilaarile hoopis tundmata allkirjadega — tundmata austajad.

Asutustest eesjoones muidugi mitmesugused muusikalised organisatsioonid, siis lähedalolevad kultuurseeltsid, teatrid, kunstnikud, näitlejad, koolid, koolivalitsused, ajakirjandus. Aga ka Valga filosoofiline ühing, karskusliit ja ka üks vallavalitsus, üks põlumeeste selts, üks lasteaiaselts, Eesti laevajuhatajate selts, raudteelaste ühing „Raudam“, Kukruse põlevkivi kaevanduse ametnikud, Tallinna peapostkontori naisametnikud, Riigikogu kantseleiametnikud, kindralstaabi kursuste kuulajad jne. jne.

Palju on tervitusi noortelt — koolid, koolide laulukoorid, mitmesugused grupid ja ühingud, üliõpilasorganisatsioonid j. t.

Kõik see näitab, et M. H. populaarsus kõige laialisem on ja mitte ainult otsekohe, eriti muusika harrastajate seas, vaid et tänu-lik kuulajaskond igalpool hõõgub.

Kui meie telegrammide sisu veidi riivata tahame, siis olgu kõigepäält terveni äratoodud Riigikogu esimehe Tõnissoni huvitav telegramm: „Viljaka helilooja, mõjuka täidesaatva kunstniku, eduka muusikajuhhi ja õpetaja, väsimata seltskonnategelase tulise tööga Eesti rahvusliku kultuuri rikastamiseks olete Teie Miina Hermann isikule ja nimele kaasaegsete keskel hiilgava lugupidamise ja tulevate põlvete keskel austava mälestuse kindlustanud. Teie 60-aastase sünnipäeva puhul soovin õiglaselt, et aastate arv, nagu seni, ka edaspidi mõjufa jääks loova kunstniku ja hoogsa töötajana noorusliku hinge kui ka tervise ja jõu pääle.“

Loomulikult on tervitustes motiividena tarvitatud õige rohkesti M. H. viiside sõnade tsitaate. Palamuse algkooli lapsed on oma risti-rästi maalitud allkirjadega lehele asetanud Koidula sõnad (laulust Mis mulle jutustad) — „Kodumaa kullane kõlin ei murra — surmani tänan ma lauludega“. Mitmed tsiteerivad „Enne ja nüüd“ ja „Meeste laulu“ sõnu. Ka „Viimase vere tilgani“

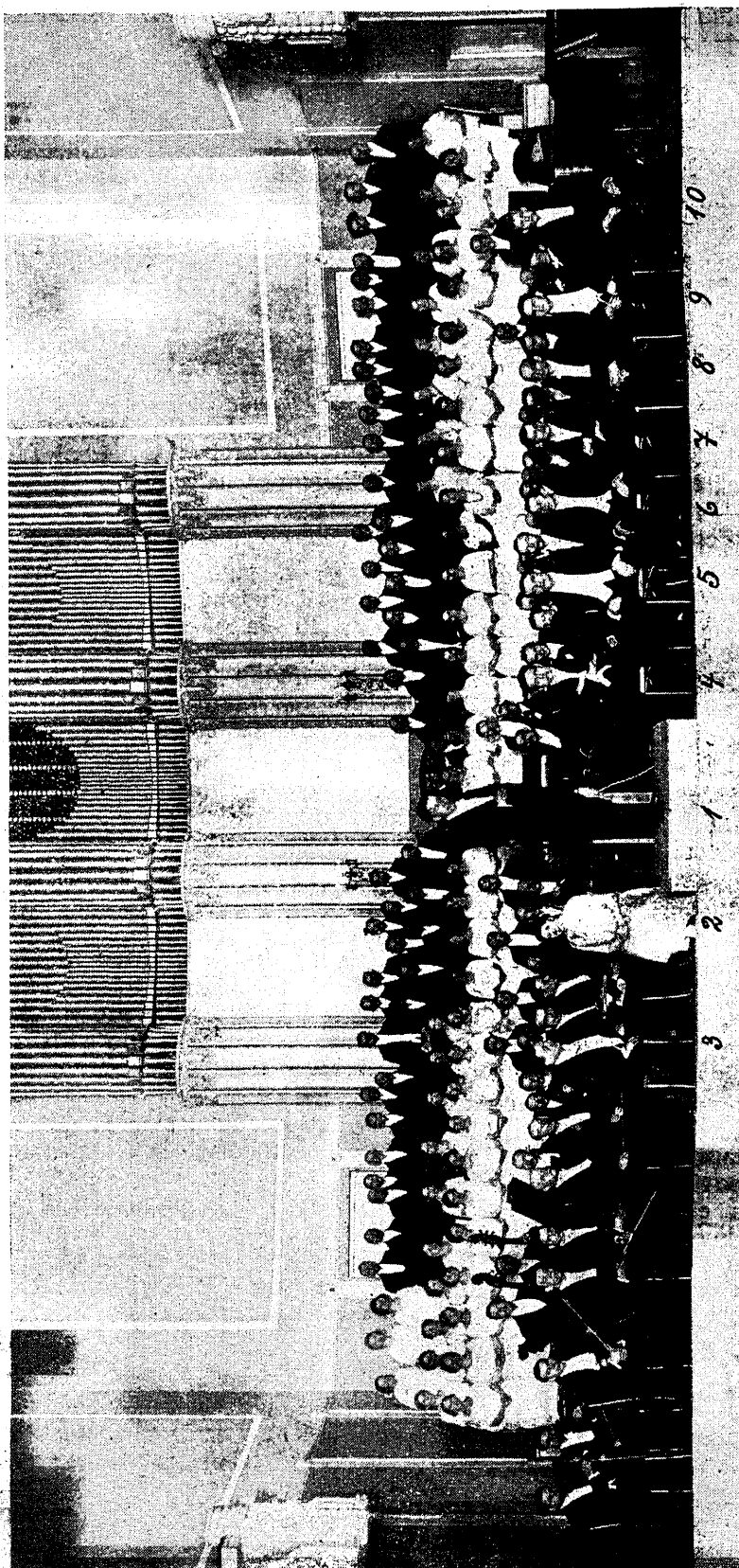
kuulub siia hulka. Väga loomulikult, juba ka „Ei saa mitte vaiki olla“. Kõige rohkem on tarvitatud aga „Nooruse unenäo“ ridu. Peaaegu iga teine telegramm puudutab ühes ehk teises kombinatsioonis neid. Siin on huvitavad just oma lühiduse juures siiski hoorikkad telegrammid, nagu: „Elagu helilooja südames igavest noor Tungla segakoor“, „Nooruse unenäo loojat tervitab E. Ü. S. Põhjala“ jne. Laatre Tsergulinna laulukoor ja Tapa alevi 2. algkooli laululapsed telegrafeerivad lihtsalt „Noor olla, on kevadet rinna sees kanda“.

On ka teisi, väga ilusaid motiive, nagu näit. — „Laula, laula suukene“ (Tall. tütarl. kommertskool), „Ikka edasi, edasi helise hing“ (motto M. Hermann viimastest lauludekogust „Uus kevad“). Otepää hariduse seltsi ja Ambla reaalgümnaas. õpetajate telegrammis — „Leelo on toodud taeva alta“.

Kõige ekspansivsemalt ja tulisemalt väljenduvad, loomulikult, noored. Mõned näiteks: „Ei ole suuremat rõõmu, kui loomisrõõm, ei ole suuremat austust, kui rahva austus tehtud tööde eest, tiivustagu see üksmeelne austus teie loomisjõudu veel paljuiks, paljuiks aastaiks“ (Tall. koolinoorsoo muusikaühingu telegrammist). „Noor olla on kevadet rinna sees kanda — see on hümn noortele, millesse on peidetud vanade noorte pühamad unelmid, see olgu Teile, jubilaar õnnesooviks. Tuhat päikest Teile noortelt“ (Ambla ühisgümna. õpilaste laulukoor).

Õige raske on piiratud ridades pilti, läbiõiget tuua sellest telegrammide virnast. Kuigi sääl õige palju ettearvatavat, stereotüüpset ja korduvat, on sääl aga ka väga palju ilusat. Ja kuigi sääl vast veel ka väga palju seda on, mida tavalikult paatoseks ja vast sentimentaalseks kutsutakse, kuid tõsiste, spontaanselt puhkenud tundmuste ja sooja, liigutava meeoleu tõlgitsejana — inimlikkude dokumentidena õhkub neis väga palju meeoleu ja ilu. Need telegrammid ja kirjad koguna moodustavad Miina Hermannil oma juubeli päeval saadud kuuenda, kõigesuurema adressi — Eesti rahva adressi, nagu seda nimetas üks vana kirjanik.

Lõpetaksime Tallinna koolinoorte sõnadega „Ei ole suuremat rõõmu, kui loomisrõõm, ei ole suuremat austust, kui rahva austus tehtud tööde eest“ soovides, et saatust Eestile neid, kes mõlemaid kirjeldatud tundeid saaks läbielada, veel annaks. **Re.**

Estoonia sinfoonia orkester, E. M. O. segakoor ja solistid, kapellmeister Raimund Kull'i auõhtu puhul.

1. R. Kull, 2. E. Koll, 3. K. Jõrr, 4. B. Hansen, 5. A. Arder, 6. K. Ots, 7. A. Pirchan, 8. repetiitor S. Mamontov, 9. N. Põltaas, 10. S. Hermann.

Jaak Siimer †

Juhan Aavik.

Märtsi keskel tuli Viljandist kurb sõnum: pühapäeval, 16. märtsil kell ½7 õhtul suri pikaldase raske haiguse järele oma 51. eluaastas kauaaegne Viljandi Maakoguduse köster ja organist Jaak Siimer.

Kadunu surm paneb kogu Viljandimaa leinama oma tähtsat ja tegevat rahvapoega, kellel mitte ainult otsekoheses ametis, vaid ka kohalise muusikategelasena suured teened, mis annavad talle Eesti muusikaajaloos väärilise koha, kui agaramale eestvõtjale, organiseerijale ning rahvuslise muusika arendajale tegeliku muusika, peamiselt koorilaulu alal.

Kadunu kodukoht oli Suure-Jaani kihelkonnas — Olustveres, kus ta 10. sept. 1872. a. sündis kandikoha pidaja pojana. Ainult oma visaduse ja edasipüüdmise tõttu võis ta enesele hariduse omandada, mis võimaldas temale algkooliõpetaja kutseeksami sooritada. See ei olnud, vanemate kehvast arvesse võttes, sugugi kerge. Juba lapsest saadik oli temal suur huvi muusika vastu ja see sündis teda ka sellel alal põhjalikumat haridust omandama, mida aina kergendasid ta rikkalikud loodusest antud muusikaanded. Ta astus Tartus asuvasse Rudolf Grevingk'i muusikakooli, mille õpekava oli peamiselt just köster-organistide nõuete kohaselt korraldatud ja kust päale Valga Zimse seminari õige mitmed meie kirikute organistid muusikaharidust said ja lõpetas selle kooli lühikese aja jooksul häa eduga.

Asus tööle kooliõpetajaks Viljandimaale, Vana-Võidu vallakooli päale, kuid juba mõne aasta pärast valitakse Viljandi Maakoguduse köstriks ja organistik. See oli a. 1904. Siin avanesid talle koguni avaramad võimalused end seltskondlisele muusikatööle rakendada, mille järele ta igatses ja mida Viljandis soliidima muusikamehe puudusel ka väga tarvis oli. Ta asus „Koidu“ seltsi koorijuhiks ja töötas siin suure muusikalise andumise ja huviga. See koor oli juba enne seda M i h k e l K a m p m a n n'i juhatusel hääle järjele saanud. Kampmann'i äramineku järel jätkas Siimer eelkäija tööd ja viis koori suurte sammudega edasi, suurendas teda ja asus sarnaste monummentaalse vokaalteoste juure, nagu Haydn'i oratorium „Loomine“ ja Händeli samavormi-

line „Simson“, mis Siimeri juhatusel Viljandi Pauluse kirikus suure eduga ette kant.

Siimer oli ka Viljandi muusikapäevade mõtte algataja ja väsimata läbiviija. Need muusikapäevad (arvu järele kolm — esimene a. 1911, viimne a. 1922) ei olnud mitte ainult suurejoonelised maakonna laulupeod.

Jaak Siimer †

vaid nad olid ka osavõtjatele suureks muusikaliseks virgutajaks ning panid Viljandi maakonna koorid elurõõmsalt tegutsema, mis ei ole vähese tähtsusega koorilaulu edendamise seisukohalt.

Siimer oli läbi ja läbi idealist. Oma tööd tegi ta asja pärast — armastuse pärast Eesti muusika vastu, palavas ihas selle arenemist kiirendada ja tõsta. Mitte selleks, nagu meie sagedasti näeme, et oma isikut kuidagi välja paista lasta. Selleks ei annud ta peentagasihoidlik iseloom mingit võimalust.

1908. aastast päale oli ta ka Viljandi Haridusseltsi naisgümnaasiumi lauluõpetaja ja töötas sääil suure eduga kuni surmani. Seda edu tõendas muu seas see kontsert, mille ta mineval kevadel oma õpilaskooriga Tartus huvireisil olles andis, kus võis konstateerida ta peent muusikalist hinge ja maitset, mis punase joonena kogu ta muusikalise tegevusest läbi käib.

Ka tuleb tähtsaks pidada seda tööd, mis Siimer muusikaajaloo alal on teinud. Tema sulest ilmus aasta paari eest esimene eestikeelne muusikaajalooline teos nime all „Muusikaajaloo põhijooned“. Kuigi väike konseptiivset laadi raamatukene, siiski oma süstemaatilise käsitusviisi poolest väärtuslik ja senini ainukene eestikeelne teos, mis lühidaltki valgustab seda muusika hariduse tarvilikku ala.

Päale üldise muusikaajaloo, mis ajajärkude ja rahvuste järele selgelt on käsitatud, toob autor lühikese ülevaate ka Eesti muusikaajaloost, algades rahvalauluga ja lõpetades praegu tegutsevate heliloojate ja muusikameestega. Lisana toob ta veel seletuse muusikavormidest, mis raamatu väärtust veelgi tõstab meie väheses muusikakirjanduses.

Siimer oli suur rahvaviisi ja sellel põhjendava muusika austaja ja harrastaja. Sellega võib seletada ta iseäralist poolehoidu M a r t S a a r'e helitöödele ja viimane võib talle tänuulik olla oma helitööde propageerimise eest. Kui sügisel aasta eest mitmesuguste vahejuhtumiste tõttu M. Saare laulud viimase üldlaulupeo kavast välja pidid jääma, oli Siimer üks esimestest, kes selleks vastavad sammud astus, et see ebaloomulik nähtus lahendataks ja see lahendatigi päris ilusasti ja rahulikult.

Siimer oli ka üks Lauljate Liidu asutajatest ja kuni viimase ajani selle nõukogu liige.

Siimeri idealistlik õrnatundeline hingelaad, ta tagasihoidlik väljaastumine, ta sümpaatlik ja sõbralik olek teevad ta meeldiva kuju ta lähemate sõprade ja tuttavate seas armsaks ja kalliks. Kuid ka neile, kes ta tegevust kaugelt jälgisid, kes ta kuuma armastust Eesti omapärase muusika vastu tundsid, jääb ta vaimline kuju ilusa mälestusena heledas valguses paistma.

Kõiki aga täidab tõsise kurbusega teadmine, et see hele kuju oma kõige paremas mehees meist jäädavalt lahkuma pidi, lei nama jättes mitte ainult abikaasat ja lähemat tutvuskonda, vaid kõiki neid, kes kadunuga Eesti muusikatöös ühes rühkisid.

* * *

Reedel, 21. märtsil sängitati selle aatelise mehe põrm maamulda Viljandi surnuaiale. Matusealitus, mida õpetaja Lattik toimetas, kujunes liigutavaks leinaavalduseks. Saatma olid tulnud neli laulukoori (J. Siimer'i, Viljandi Haridusseltsi gümnaasiumi, Vana-Täna silma ja Karula koorid), kooliõpilased, õpetajad, sugulased, sõbrad ja tuttavad. Muidugi olid esitatud ka peaaegu kõik Viljandi kultuurilised seltsid ja organisatsioonid. Hauale pandi üle 30 pärja, muu hulgas tema laulukoorilt, Viljandi maakoguduselt, haridusseltsilt, selle tütarlaste gümnaasiumilt, Viljandi linna- ja maakonnavalitsuselt, Viljandimaa köstritelt, õpetajate seltsilt, köstrimaade rentnikkelt ja majaomanikkudelt ning paljudelt teistelt asutustelt ja eraisikutelt.

See liigutav osavõtmine näitas, et rahvas Siimer'i teeneid hinnata oskas.

Kus ja kuidas laulu õppida.

L. Neumann.

2.

Need oleksid siis tüübilised lauluõpetajad Itaalias ja Saksamaal: ühelt pool pedagoog, kellel ettekujutus õigest, ilusast häälest kõrvus, kuid kes ei mõista õpilasele juurde pääseda, õpilasele, kellel senini oma laulu organide tarvitamine vastaseks ja vaenlaseks olnud õigele organide tarvitamisele, mis aga järkjärgult ja samm sammult vales teest lahkuma ja õigele t a s a h i l j u k e s i asuma peavad. Itaalia pedagoog näeb

ja kuuleb õige, ilusa tooni valmis produktina, kuid ei mõista leida ja hinnata teed, seda siira-viira teed, täna samm ette, homme jälle pisut tagasi — mida õpilane püsiva kannatusega käima peab, kuni ta sihile lähemale jõuab.

Sakslastel selle vastu, on oma „süsteem“ ja „metood“ lõpmata selge ja detailides välja töötatud. Tema poob aga oma väesed ohvrid harilikult kõik ühe volla külge, enne nende

hääle kõla nägu aga süstemaatiliselt ja metoodiliselt moonutades ja inetumaks tehes, sest et ta ise õieti kunagi aru ei ole saanud sellest, mis ta omas paksus raamatus kirjutanud, käesoleval juhtumisel selgemini öeldud: ta kirjutab küll ilusast toonist, kuid ta ei kuule seda, tal puudub omal ettekujutus ja maitse õigest ilusast häälest ja ta õpetab visalt oma „ilusat“ tooni, mis vokalisti kõrva aga ei rahulda. Püsivusega ja süsteemiga ei saa erande puudust siin kinni katta ja laul on kord juba praktiline kunst, mitte aga teoretiseeriv teadus. —

Kuid enne, kui edasi kirjutam, pean eriti rõhutama, mis ma omas praeguses kirjutuses hääle tehnika all mõistan. Mitte ainult tehnikat hääle väleduse ehk isegi ulatuse mõttes, vaid iga üksiku hääle kõlalise ilu ja õiget tarvitamist, ehk mida nimetatakse: hääks hääle „säadmiseks“, hästi säätud hääleks.

Võhik võib vast koguni imestada, kui talle öeldakse, et õige hääle kultuur, eeskujuline tehnika loodushääle hoopis ümber loob, sellele nagu uue hääle mündi ehk värvi (täambri), ulatuse, ilu, jõu ja kandvuse annab. Ja ometi on see nii. Kuulaja tarvitseb ainult hoolsamini oma tähelepanu juhtida vahe pääle, mis on kõlalisel vokaalselt haritud solisti ja koori vahel, näituseks, mõnes oratooriumis. Solisti hääle heljub (peab seda vähemalt) kergelt, nagu vaevata läbi terve saali, iga toon heliseb, suurte hääle juures tundub fortes iseäralik metallkõla, mis tungib läbi terve suure ruumi (kandev peab olema ka kõige õrnem pianissimo). Selle kõrval on harimata häälest laulukoor palju karusema, karedama kõlaga; kui tulevad jõkohad, siis kuuled mitte ainult jõudu ennast, vaid veel selgemini jõu tarvitamist, jõu pingutust. Tarvitseb ainult bassidele sügavate ja tenoritele kõrgete nootide juures otsa vaadata, kui nende ridades mehi, kes „ihu ja hingega“ eestkätt aga just ihuga laulavad: jõllitavad hirmutavalt silmi, kui armastusest sulavat serenaadi laulavad; laulavad vabadusest kuid suluvad hääle omale kurku kinni; kiidavad Jehoova vägevust mõrudalt kinni pigistatud huultega. Kõlalisel avaldub see tuhmides, surutud helides, pianos kõlata kõrvalkahinaga, fortes karjumise piirini ulatades, mis iseäranis kuuldavale tuleks, kui koorilauljad üksikult laulaks vokaalselt haritud solisti kõrval. Massis, kooris päälegi orkestri saatel kaetakse kõik need puudulikud, negatiivsed küljed massilise jõuküllusega, iseenesest juba ja muusikaliselt imponeeriva

massilise tahteavaldusega ära — nii, et näituseks Händeli gigantilistes oratooriumides keskpunktiks just laulukoor on. Kuid siin oleme nüüd juba kõrvale kaldumas muusika valda puht kõla kultuuri küsimusest, mis meie teema on. Sest massiline jõuküllus, massiline tahteavaldus laulukooris on juba ettekantava helitöö muusikalised mõjud, mis olenevad rohkem helitöö enese muusikalisest väärtusest ja ka juhataja muusikalisest andest ja võimisest, kui üksiku koorilaulja välisest hääle ilust ja kõlast. Kui ma nüüd siin tähelepanu juhtisin solisti ja koorilaulja vokaalse kõlakultuuri vahe pääle, siis peab kuulaja abstraherida võima puht muusikalisi mõjusid vokaalsetest, välis-kõlalises mõttes. Ja kunstilaulu tehnika, hääle kultuur olgu kõige päält ja esimeses joones inimese hääle kaunistamine, ilusamaks, kõlavamaks, kergemaks, heljuvamaks ja vabamaks tegemine. Iga üksiku heli. On see kättesaadav, siis on nagu iseenesest ka kättesaadav hääle suuremaks, mahlakamaks tegemine — mida suurem osa lauluõpilasi kohe algusest saadik oma ideaaliks peavad — ja selle najal komistavad ühes nende lauluõpetajatega, kes ise õpilast kaasa aitavad kohe „suurt“ häält otsima. Sarnane atleetika lauluõpetuses ja õppimises peidab kohe algusest saadik eneses katastroofi: see ei ole laulu kultuur, vaid karjumise kultuur, mis kaugel ilu mõistest laulus. Ilu mõiste peab aga õppimises kõige päält õpilase maitset ja kõrva juhtima, päälegi on see ainuke õige tee kunstilaulus.

Kust siis aga nüüd leida seda kõla ilu ideaali, mille poole laulu õpilane püüdma peab, mille õigeks kuulmiseks ja äratundmiseks ta sagedasti isegi kaua aega oma kõrva harima peab?

Sääl on siis nüüd Itaalia, see särava, heleda päikese maa, oma ilust säravate hääletega. Sääl lähevad nii mõnelgi lauluõpilasel alles silmad, kõrvad ja muudgi meeled lahti, kuidas inimese hääle õieti kõlama peab. Väliselt kõlama peab, ilusasti kõlama peab. Ja ta läheb seda kõla järele aimama... Eeskujuna on küll suur meister ja õpetaja laulus, kuid mitte ainuke. Kergem on lauljal teist kuulata, kui iseennast ja oma häält, sest iseennast kuuleb laulja teise kõrvaga, eestkätt oma seesmise kõrvaga. Ja kui ta nüüd ise järeleaimama läheb itaallaste suuri, kõlavaid, lahtiseid, voolavaid hääli, siis läheb ta järele tegema kõige päält neid omadusi — ei märka aga ise, et need tema juures alles

Bedřich Smetana.

(1824—1884).

2. märtsil s. a. pühitses Tshheho-Slovakkia rahvas oma rahvuslise helilooja Bedřich Smetana (loe Smeetana) 100-aastast sünnipäeva.

Tshheho-Slovakkia rahvas, kelle üldkultuur väga kõrgel seisab, on üks muusikalisemaist kogu ilma rahvaste hulgas. Juba XII ja XIII aastasajal oli neil rahvalaulude kõrval oma kirikumuusika. Viisiliselt

ei kannud see küll rahvuslist iseloomu, küll aga tunnustavad tolleaegsed emakeelsed sõnad „päästa meid võõra ikke alt“, rahvuslise tungi olemasolu. Emakeelse kirikulaulu arenemist takistas katoliku kirik, mis tunnistas ainult ladinakeelset kiriku laulu. Rahvaviiside tarvitamisest ei olnud tolleaegsed õpetatud muusikamehed — mungad — mitte huvitatud. Lääne-Euroopa kõrgem muusikakultuur oli täiesti omane ka Tshhehi rahvale ja andis sellest muusikalise rahvast juba enne Smetanat palju heliloojaid, kes aga ei käsitanud rahvaviise.

Tshheho-Slovaki rahvaviiside põhitoon on julge, vaba, voogav; temas tundub kiirendatud südame-tuksumine. Heliliselt ei paendu need rahvaviisid täpselt meie tempereeritud helisääde alla. Neid rahvaviise kasutas Smetana ja lõi nende põhjal puht rahvuslise ooperi- ning sinfoonilise muusika. Oma ooperites käsitas ta teksti rahvusliste kangelaste üle ja sinfoonilistes töödes ülistas ta kodumaa looduse ilu. Kodumaal, kus valitses võõras võim, ei pääsenud Smetana helitööd enne ettekandele, kui nad olid juba tunnustatud muusikalise suurilma keskkohdades: Viinis, Berliinis, Pariisis, Budapestis. Nendest teostest ammutas omakorda rahvas vabadussõja aegu vaimustust.

Smetana sai sellega rahvuslise muusika isaks, ja talle järgnesid niisugused üleilmselt tunnustatud suurvaimud, kui Dvorak j. t.

Tshheho-Slovaki rahvas on ka hulga ettekandvaid kunstnikke ja pedagooge muusika alal annud, kelledest nimetatagu Jan Kubelik — ilmakuulus viiulikunstnik, Hrimaly — viiulipedagoog, Napravnik — kes Vene ooperi viis selle arenemise tipuni, kuulsa „venesarve“ muusika looja Mareš j. t.

Alles päale ilmasõda saabus Tshheho-Slovaki, juba XIII aastasajal kirikulaulus igatsetud iseseisvus ning rahvusline riik. —t—

mitmeaastase töö produkt võivad olla, mille poole ta tasahiljukesi, tihti nagu aralt kobades aastate vältusel välja jõuda võib. Sest meie Eesti lauluõpilane peab 99% juhtumistes kõige päält hulga takistusi ja pingutusi kurgupigistuste, vale hingamisvõtete näol ja muud sellesarnast enne kõrvaldama, mida itaallane see looduse laululaps, üldse ei tunnegi, mida seega ei funne ka harilik Itaalia laulumaestro. Ja selles peitubgi nüüd raskus meie häälele sündsant õpetajat Itaalias leida.

Kuidas on siis lugu Saksamaal? Sakslane on looduse poolest laulus vastand itaallasele: ta on siin andevaene, nii hääle poolest, kui aga iseäranis selle tarvitamise oskuses. Ma ei eksi vist mitte kui tõendan, et kurgu

pigistamises ja inetumas hääle surumises, mida ka palju meie harimata lauluhääle juures kuulda, on suurelt osalt Saksa eeskujul, meie ainukene „kultuuri“ eeskujul kaasamõjuv olnud. Vähemalt ei anna meie oma, häälikuterikas ja kõlav Eesti keel sarnastele vigadele mitte põhjust. Teiselt poolt olen tähele pannud, kuidas meie veneusulised, kes teatavasti Saksa mõjust rohkem eemal seisnud, palju paremini, loomulikumalt ja vabamalt oma häälel tarvitavad. Kuid nüüd tagasi Saksamaa juure. Siin on ära tuntud enese puudused ja halvad kalduvused laulmises. On suur kirjandus olemas, on „metoode“ otsitud kuidas vaba hääle voolu tarvitavaid mõjusid ja harjumusi kõrvaldada, et siis päale selle

negatiivse osa hääle kultuuris, tema positiivse külje, hääle kooli ülesehitamise juure asuda. Ja siin on siis punkt, mille pärast ka meile nagu sündsam paistab oma hääle kultuuri ajutiselt Saksamaale arendama minna. Kuid soovitada ma seda ometi ei julge, sest eksimise võimalused on siin veel märksa suuremad kui Itaalias.

Tähelepanelik lugeja märkas isegi, — mis pärast: kõla maitse, kõla instinkti puudusel Saksamaal. Kuid, mis on terve minu kirjutuse mõte siis olnud, eriti, mis peab see lauluõpilasele ütleva? Esiteks: et hääld lauluõpetajad on väga haruldased kõigis mais, ja et need siis ka kõik ühte ja sama nõuavad: eeskujulikku hääle tehnikat kerge kõlava, mängleva, ilusa tooni näol. Teiseks: et õpilasel laulu õppides, silmad, kõrvad ja enesekriitika alati valvel peavad olema, ja et temale lõpulikuks otsustajaks jääb tema enese intelligents ja spetsiifiline vokalisti talent: ise leida ja otsustada võima, kus tal käesoleval momendil kõige kohasem on õppida ja kus tema kõige rohkem profiteerib. Ka peab tema ise ära tundma, kui palju temale praegune õpetaja anda jõuab,

millal tema omast praegusest õpetajast lahkuda võib ja teist otsima peab. Räägitakse nendest õnnelikkudest, kes ainult ühe õpetaja juures terve oma vokaal ja isegi muusikaalse hariduse algusest lõpuni saanud. Võib olla, et neid olemas on, kuid kindel on, et suurem osa häädest lauljatest mitte ainult häid õpetajaid vahetanud ei ole, vaid ka läbi komisistuste ja eksituste ja läbi pimedate rägastiku omale tee valguse poole on läbi raiunud.

Kahju, et lauluõpetajad harilikult omi õpilasi ainult komplimentidega nende ilusast häälest ja kindlast tulevikust tsiteerivad ja neisse istutavad rahulolemist oma võini-sega, selle asemel, et julgesti ütelda: laulu õppimine on keeruline, on raske tee ja hää laulja ei tohi iialgi enesega rahul olla, nii ilus kui tema hääle ka ei oleks. Sest selle veel ilusamaks tegemine olgu tema tõsisem püüe juba sellepärast, et see võimalik on rääkimata oma muusika maitse arendamisest, muusika stiilitundest, ettekandest ja kõigest muust, mis kõik kasutuks jääb, kui pole jõutud saavutada mateeria ideaalset vormi ja tema valdamist hääle kultuuri kitsamas mõttes.

Berliinis, näärakuul 1924.

Kontsertide ülevaade.

P. Ramul ja Juhan Aavik.

Tallinn.

Estoonia ooper.

Alates 24-dast veebruarist mängitakse nüüd Estoonia teatriis ooperit „Hugenotid“, mille on loonud Giacomo Meyerbeer (1791—1864), õigemini küll Jakob Beer, nagu ta nimi enne muutmist kõlas.

Meyerbeerile heidetakse sageli ette, ta muusikalises loomingus domineerida dekoratiivsus, välispidised efektid, silmakirjalik tõsidus, deklamatsioon tõelise aluseta j. n. e. Meie aja seisukohast väljamineks, peab osalt muidugi kõiki seda õigeks tunnistama. Kuid ei tohi unustada, et iga nähtuse ajaloos on teatavad võnkumised arengu ja seis, tõusu ja languse suhtes. Kui arvesse võtta Meyerbeeri ajajärku, siis peab küll ütleva, et ta on ajalooline isik, vaatamata kõiki ta pahesid. Ta võttis esimesena tarvitusele kõige uuemad instrumentaal koloriidid, millega ta omal ajal suurelt kaasa mõjus ooperi muusikalise väljendusvõime rikastamisele. Sel põhjusel tu-

lebki ta ooper „Hugenotid“ lugeda ajalooliseks teoseks.

Selle ooperi põhimõte on usuline sallimatus, mis viib inimesed vastastiku vihkamise ja hävitamiseni. Raske on kujutada suuremat dramatismi, kui käesoleval juhtumisel. Ühe ja sama rahva poegade vahel, ühisest perest võrsunute vahel lööb lõkkele äärmine viha-vaen, mis läheb vastastiku hävitamiseni — lahkuminevate usuliste vaadete pärast. Nende mõistus on tumestund, südametunnistus lämbund; ning inimesed mitmesugustest parteidest, kes kumardavad ja paluvad ühte jumalust, ei või enam üksteist näha. Võetakse tarvitusele kõik abinõud, et oma usulist vaenlast hävitada. Tegevusse astuvad salakavalus, äraandmine, vale ja lugematu hulk teisi tumedaid abinõusid sihi saavutamiseks, sest — otstarb pühendab abinõu. Unustatakse, et ollakse kristlased, ehk küll kõik uhkelt seda nime kannavad. Nende lipukirjaks ei ole enam kristlik käsk „sina ei pea mitte tapma“, vaid selle asemele on astund nende eneste

barbaarne käsk — „tapa!“ Tõsi küll, niisugune usuline fanatism osutab kummalist inimloomu eksiteele sattumist. Kuid vaatamata sellele, tunneb inimkonna ajalugu palju sarnaseid süngeid ajaloolisi tõsiasi. Meyerbeer võttis oma ooperi teemaks võitluse katoliiklaste ja n. n. hugenottide vahel XVI. aastajal.

Raoul — hugenottide kangelane — on romantiliste kalduvustega rüütel. Alguses esines selles osas Karl Ots, kuna ta pärastpoole külalise Karl Jörn'i kätte üle läks.

Hra Ots üllatas kuulajaid kõigepäält sellega, et oli muutunud baritonist päris tenoriks. Tal on äkki ilmud täieline rinna tenor, tüseda täämbriga, ilma maguseta; ta võtab vabalt kõige kõrgemad noodid. Vokaaltehnilisest seisukohast vaadates viis ta oma osa kindlalt ja puhtalt läbi. Lavaline külg jättis aga veel palju soovida. Ta mäng ei omanud romantismi, millega ju läbi ja läbi küllastatud kogu Raoul'i osa.

Karl Jörn'il, kui ammu tuntud Raoul'i kujutajal, õnnestas see osa, nii hästi vokaalselt kui ka lavalisest küljest (IV. vaatus).

Teise hugenottide kangelase, Marcel'i osa viis Bernhard Hansen iseloomuliselt läbi. See osa on oma vokaalse külje poolest hra Hansenile väga kohane, sest et kogu ooperi põhimotiiv (Lutheri sõjakas laul „Üks kindel linn ja varjupaik“) algusest lõpuni tema kanda on. Ning hra Hansen sooritas oma osa tõepoolest sõjakalt. Lavalisest küljest õnnestas tal luua Raoul'i jumalakartliku ja truuduse tüüpi.

Pr. Helmi Einer'i dramaatiline sopraan vastab just Valentine'i osale. Vokaalselt viis ta oma kõrge ning raske partii kindlalt läbi. Lavaliselt oli mäng käsikäes hra Jörn'iga märksa huvitavam kui hra Ots'aga.

Olga Olak-Mikk sooritas andumisega kuninganna Margarete osa, niihästi vokaalselt kui ka lavaliselt küljelt. Kuid, tõsiselt võttes, peab tunnistama, et ta tüübiliselt lüüriline sopraan ei vasta täitsa selle koloratuur-dramaatilisele osale. Õieti pole meil koloratuuri üldse olemaski, mille tõttu sageli tuleb teha kompromisse.

Karl Viitol (Saint-Bris) kujutas tüübiliselt sünget ja fanaatilist katoliiklaste leeri esitajat.

Aleks. Arder (krahv Nevers) tabas õieti otsekohese ja suuremeelse aadlmehe tüübi.

Armsalt ning naiiv-lihtsalt sooritas oma osa kuninganna paash Urban (Magda Päts-Jakobson).

Tuleb märkida koorisid (III vaatus), eriti aga naiskoorisid (II vaatus), mis teevad kõigiti au koorimeistrile Verner Nerep'ile.

Palju tähelepanu on lastud osaks saada dekoratiiv küljele, eriti aga kostüümidele.

Ballett kui niisugune oli ilus, kuid ta ei vasta XVI. aastasajale. Õieti oli see lihtsalt nüüdisaja ballett.

„Hugenottisid“ juhatas esiotsa Raimund Kull, pärastpoole Artur Kapp, kellede kätes kontsentreeruski kogu ansaaml.

Peab tunnistama, et üldiselt on selle ooperi lavastamiseks väga palju ära tehtud. Tehti, võib olla, kõik mis võimalik. Ses suhtes tuleb igatepidi au anda näitejuhi Hanno Kompus'ele.

Kuid kui võrrelda viimast lavastust ooperi alal eelmistega, siis peab küll tunnistama, et kõikidest kõigeparemini õnnestas ooper „Aida“, ning võrdlemisi kõige vähem — „Hugenotid.“ Meie arvates peitub põhjus asjaolus, et osalised üldiselt ei suutnud tungida ooperi põhimõttesse (usuline fanatism), ega mõistnud võimaliselt kanduda sellesse ajaloolisse olukorda, millist nõuab kõneall olev ajalooline ooper. Meile näib, et tulevikus peaks seda arvesse võtma ooperi valiku juures.

Cellokunstnik Raymond Bööcke' 30. aastane pedagoogilise ning kunstilise tegevuse juubel.

Alati on olnud raske ja vaevarikas pedagoogiline ja kunstiline tegevus, raske on ta praegugi veel ja saab seda ka tulevikus olema. Asi on nimelt nii, et inimloomus iseendast on liig egoistlik. Seda võib iseäranis tänapäevastel elutingimustel tähele panna. Kõik inimese mõtted on sihitud peaaegu erandita puht materiaalsele alale. Kuid, et olla tõsine pedagoog ehk tõsine kunstnik, tuleb ohverduda ühiskonna huvide kasuks — vaja olla altruist. Seks ei ole aga kaugeltki igamees kohane. Seepärast ja seda enam peame austama ning hindama jubilaare pedagoogide ehk kunstnikkude perest.

20. veebruaril s. a. andis Tallinna konservatooriumi õpejõud (arusaamatuse tõttu veel mitte professor) — Raymond Bööcke kontserdi 30. aastase pedagoogilise ning kunstilise tegevuse puhul. Seda tähtsat silmapilku tuleb kohaliku muusikaelu kroonikas kahtlemata allakriipsutada.

Raymond Bööcke lõpetas Peterburi konservatooriumi violoncelloklassi (prof. Vershbi-lovitsh) 1893. a. Samal aastal kutsuti jubilaar Kasani muusikakooli õpejõuks. Sääli esi-

nes ta 1894. a. esimest korda sinfoonia kontserdil. Selle esinemise loeb jubilaar oma kunstilise tegevuse alguseks, olgugi, et juba konservatooriumi õpilasena sageli Peterburi Eesti Seltsi õhtutel esinenud oli. Kasaanist asus kunstnik Riiga elama. Siin oli ta üks

kuld berlok; jubilaari õpilased annetasid hõbe blokknoodi. Erasisikud annetasid lille.

Soovime jubilaarile tervist ning edaspidist edu raskel pedagoogi ja kunstniku tööpöllum.

J. S. Bach'i „Matthäus-Passion.“

(„Kristuse Kannatamised“ ev. Matteuse järele.)

XII. aastasajast päale kodunes ristiusu kirikus komme: kannatuse nädalal „Kristuse Kannatamiste“ kõnelusi pidada. Üks vaimulikkest laulis jutustaja osa; teised — Lunastaja sõnu; veel mõned pühatalitajad — teiste tekstis esinevate osaliste sõnu; rahvast kujutas koor. Laul oli ühehäälnene ja ladinakeelne. See komme püsis XVI. aastasajal ka Lutheruse kirikus; tekst oli ainult Saksa keelde tõlgitud. XVI. aastasajast XVIII. aastasajani käsitati „Kristuse Kannatamisi“ mitmesuguselt: lisati aariaid, mitmehäälelisi laule, recitatiive ja koraale. Need uuendused kandsid aga ebamäärast ja vahel isegi korrutatut ilmet, mis, teadagi, „Kristuse Kannatamise“ kui kunstilismuusikalise teose väärtust vähendas. Bach'i geenius oli määratud üksuseks korraldama kõike pillatut ja isegi vastukäivat „Kristuse Kannatamistes“ ja seda ülimasse muusikaliskunstilisse vormi valama.

Bach on kirjutanud viis „Kristuse Kannatamist“ evangelistide Matteuse, Johannese, Lukase ja Markuse järele ning veel ühe vaba poeetilise tekstiga. Meieni on säilund ainult kaks neist, nimelt: Johannese ja Matteuse järele. On olemas veel Lukaselt, mille algupärasuse juures aga kaheldakse. Kuid teised „Kristuse Kannatamised“, s. o. ev. Markuselt ja vaba poeetilise tekstiga on kaduma läinud. „Kristuse Kannatamised“ ev. Matteuse järele kanti esimest korda ette 1729. a. Suurel Reedel. Siis ununes ta sootuks ja alles saja aasta pärast, 1829. a. elustas teda Mendelssohn.

Üldse Bach'i toodangu põhimõte on inimkonna kaljukindel usk Jumalasse kõikidel aegadel ja kõikides usutunnistustes. Kui erisugune, imelik, vastandlik ja segane oleks ka inimese usk, eriti ta arenemise madalail astmel, kuid see religioosne idee on ikka olnud. Ta jääb ikka püsima, sest inimese hing otsib alati elus päästerõngast, kus hukkub kõik heitvate jõudude igaveses keerlevuses. Bach oli nimelt üks neist, kelles eriti tugev tõsine usk Jumalasse oli, ilma igasuguse variseerlikkusetä. Kogu Bach'i muusikalise tegevuse

Raymond Bööcke

Violon-cello kunstnik.

Tallinna konservatooriumi õpetaja ja Estonia sinfoonia orkestri solist.

keiserliku muusika seltsi Riia osakonna muusikakooli asutajatest. Kolme esimese aasta jooksul oli jubilaar selle muusikakooli inspektoriks. 1908. a. kutsuti jubilaar Peterburi õueorkestrisse. 1917. a. pakuti talle konservatooriumi professori kohta Odessasse, kuhu ta aga sõja olude tõttu ei sõitnud. 1917. a. sügisel lahkus jubilaar Peterburist ja pöördus tagasi kodumaale (ta on Pärnust pärit).

Juubeli-kontserdi suure ja väga mitmekesise eeskava sooritas jubilaar iseäralise anduvusega. Talle jagati terve rida annetusi. Tallinna konservatooriumi kunstnõukogu poolt anti üle aadress ning hõbepärg vastava päälkirjaga; Estonia orkestri poolt —

ja üldse terve ta elu lõpusiht oli muusika loomine partei Jumala kiituseks. Ei seisa ta mitte mõne naine või usutunnistuse eesotsas, vaid terve inimkonna harjal. Ühte viisi Jumala auks lõi Bach kiriklikku, kui ka ilmalikku, kammerning orkestrimuusikat. Kuid eriti sügavalt avaldub see religioosne idee Bach'i vaimulikes tooteis, nimelt „Kristuse Kannatamistes.“

10. ja 12. märtsil kandis Niguliste Lauluseltsi hra Tärnpu juhatusel Estoonia kontsertsaalis selle helitöö ette. Tähendatud selts ei kohkunud sel puhul tagasi kõikidest jõupingutustest ning kuludest, et aga oma ülesannet võimalikult paremini sooritada. Solistid olid eriti kutsutud Saksamaalt. Neist tuleb kõigepäält härra Georg Walterit märkida, kes esines evangelisti osas. Peab tähendama, et mainitud osa, koosnes peaaegu erandita recitatiivest, on niivõrd keeruline ja raske, et kaugelt mitte alati ei leita kohast ettekandjat. Tihti, niisuguse ettekandja puudusel, tuleb loobuda kogu helitöö ettekandest. Hra Walter ei üllata mitte oma hääleliste vahenditega. Kuid sellevastu on ta otse tähelepanemisväärne recitativist: selge diktsioon, vaba ning kerge ettekandeviis ja esinemine — need tema recitatiivi iseäralised jooned. Ses suhtes ei saa keegi temaga võistelda. Pääle selle sooritab ta kogu oma lõpmatu pika ning keerulise osa pääst, mille tõttu kuulajad saavad veel tüsedama mulje.

Kristuse osa sooritas dr. W. Rosenthal. Tema kõlakas hääl, stiilikas ettekanne ja lõpuks tema välimus vastavad kõik igatepidi sellele osale, milles ta esines. Tema ettekandes nagu tunduks Önnistegija rahutoov ja õrn suurus, mis meid õpetab armastama ning paluma. Olgu ainult meeletuletatud, kuidas kuuldavale tulid sõnad: „Võtke ja sööge, see on mu ihu“ jne.

Naissolistid olid võrdlemisi vähem huvitavad. Prl. E. Lissmann (alt) sooritas oma osa väga lihtsalt ja selgelt, mis on nimelt iseloomustav stiili mõttes. Hääleliste vahendite suhtes, eriti madalamas registris, ei jatku tarvilikku kõlavust.

Pr. Behrens esines juhtumisi, sest et prl. B. Brunberg oli haiguse tõttu sunnitud keelduma esinemast.

Härra Viitol sooritas rea teiste osaliste enam-vähem väikseid partiisid (Peeter, Juudas, Pilaatus).

Koor esines suurendatud koosseisus. Kõige enam õnnestasid tal koraalid: „Oh Jeesus

sinu valu“, „Kui ükskord pean mina“ ning lõpukoor.

Recitatiivid kanti ette klaveri kaasmänguga (pr. Antropoff-Hörschelmann).

Teeb kõigiti au Niguliste Lauluseltsile, et ta endale ülesandeks säadis sooritada niisugust komplitseeritud ning suurejoonelist helitööd ja juhatajale Tärnpu'le, kes temale omase energiaga ning vilumusega teostas seltsi poolt esitatud eesmärgi.

Tartu.

Ungari kirjanduslis-muusikaline õhtu Ungari luuletaja Madách'i 100. aastase sünnipäeva mälestuseks.

Sugurahvaste vastastikku tundmaõppimiseks oli ülikooli kuraatori prof. Põldi ja Ungari saadiku dr. Michael Jungerth'i hooldusel korraldatud nimetatud õhtu ülikooli aulas pühapäeval, 16. märtsil, kuulsa Ungari luuletaja 100. aastase sünnipäeva puhul.

Õhtu eeskava oli mitmekesine — huvitav ja selle ettekandmisest võtsid osa nii Ungari, kui ka Eesti jõud.

Kirjanduslikes osas esinesid Tartu ülikooli Ungari keele lektor dr. Elemér Virányi, kunstnik M. Pukits, Tartu ülikooli riigigiguse professor dr. Stefan v. Czekey ja üliõpilane R. Janno.

Esimene toob ette ülevaatlikus kõnes Madách'i suurema teose „Inimese tragöödia“ kirjandusliku hindamise. Piiratud aja tõttu võib kõneleja ainult lühidalt käsitada tähtsamaid momente sellest suurteosest, mida võrreldakse Goethe „Faustiga“.

Madách'i surematuse on selles, et ta suutis omas töös luua mõjuva väljenduse inimtragöödia sotsiaalsetest ja moraalsetest paratamatustest ja valas sellesse oma isikliselt läbituntud hingelised kannatused ja üleelamised, mis ühtlasi aga ka Ungari rahva saatust ja hinge sügavalt puudutavad.

Kõne oli võrdlemisi ladusas Eesti keeles, mille lektor lühikese ajaga, Tartus elades, on äraõppind.

M. Pukits esitas oma eestikeelses tõlkes prof. Czekey kõne: „riiklisfilosoofilised elemendid Madách'i „Inimese tragöödias“, kus ette toodi need momendid luuletaja elutöös, mis puudutavad inimsoo poliitilise tegevuse tarvidust ja sellega ühenduses olevaid vahkordi.

Prof. Czekey deklameeris Ungari keeles lõputseeni „Inimese tragöödiast“, kuna üli-

õpil. R. Janno selle eestikeelses tõlkes ettekandis.

Loomulikult huvitas meid aga kõige rohkem õhtu muusikaline osa. Meil oli võimalus tutvuneda Ungari muusikalise loominguga ja kahe Ungari ettekandva kunstnikuga, kelledest pr. *Mathilde Schuster-Laky* on Budapesti konservatooriumi klaveri professor ja härra *Zoltan v. Vasarhelyi* Estoonia sinfoonia orkestri kontsertmeister.

Ungar, kui vanema kultuuriga maa on ka muusikalise kultuuri poolest kaunis kõrgel ja võib teiste Lääne-Euroopa maadega sellel alal võistelda.

Ungar on annud aga ka kolm suurust, kes oma muusikaliste võimetega ilmakuulsuse võitnud. Need on: *Franz Liszt*, kes oli geniaalne pianist, kuid pärastpoole ka oma rohkearvuliste helitöödega kuulsaks sai, millist populaarsust, iseäranis ta Ungari rhapsoodiad talle tõid. Teised kaks sellest ilmakuulsuse kolmikust on pianist *Dohnányi* ja viiulikunstnik *Hubay*. Mõlematel on omal alal ka palju väärtuslisi helitöid. Mõlemad on oma kontsertreisidega terve ilma läbirännanud, mitmel pool muusikaülikoolides lugupeetud professoriteks olnud, kuna viimasel ajal oma kodumaal pealinna muusika akadeemiasse peatama jäid, täites selle asutuse vastu oma isamaalisi kohustusi ja tuues sellele oma ilmakõlaliste nimedega suurt kuulsust ja au.

Kirjandusõhtu muusikaline osa sisaldas nende kolme Ungari geeniusi töid, päale selle veel noorema Ungari helilooja *Veineri* humoreski klaverile. Üldiselt on see teos, kui muusikatükk, küps ja huvitav, mis tõendab autori väljaarenend komponeerimistehnikat ja vaba väljendusvõimet, kuid kui humoresk ei loo ta kuulajas vastavat meeoleu.

Viiulikunstnik *Vasarhelyi* ilmutas *Hubay* rasketes variatsioonides Ungari teema päale suurt tehnilist võimet ja virtuositeeti. Ta toon ei tundu aga iseäranis lai ega mahlikas olevat, milleks vististi ta mänguriist põhjust annab.

Pr. *Schuster-Laky* lõök on ümar-gune ja laulev, tõlgitsemine tugeva iseloomu avaldusega, kindlate kontuuridega ja ilmikas. Ta tehnika on ühtlane ja selge. Kahjuks juhitud aga *Liszt'i Campanella* riskantsetes hüplevates käikudes mitmed ebatrehvavad võtted, mis selle elegantse virtuoosteose mõjuläpääsemist vähendas. Üldiselt on aga selle

pianisti ettekanne õige vaimukas ja mõjub kaaskiskuvalt. Mõlematel kunstnikudel oli suur edu.

Õhtu algul laulis üliõpilaste segakoor kaks Ungari rahvaviisi ja lõpuks Ungari hümnid. Õhtu jättis ilusa mulje.

Kannatamisaja kontsert.

Tartu Maarja kiriku organisti hra *P. Ilves'e* algatusel korraldati Maarja kirikus vaimulik kontsert ülaltähendatud nime all, millest päale solistide osavõtsid Tartu Maarja kihelkonna kuus laulukoori, mis ühendatult moodustasid 180-liikmelise suure segakoori.

On kõigiti kiiduväärt ettevõtte vähemaid koore aegajalt rakendada ühisele tööle, suuremate ülesannete läbiviimiseks, ja hää on, kui mõnesugused keskkohad selleks oma algatust ja korraldusvõimet pakuvad: tegutsevad koorid saavad sellest ergutust oma tööle, mis kaudselt ka üldist koorilaulu edu poole viib.

Koor laulis *P. Ilves'e* juhatusel üldiselt rahuloldavalt. Kergemad laulud kõlasid puhalt ja läbimõeldud ettekanne jättis muusikaliselt õige hää mulje. (*Schreck* — „Sind tänane“, *K. A. Hermann* — „Troosti laul“ j. t.). Raskemate laulude juures tuli kõlalisi vanõmisi ette ja nende ettekanne tundus paiguti katkendlisena: ei olnud ühtlaselt läbiviidud voolavat muusikalist mõttekäiku, mis laulu tervikuna käsitatult maitsevaks kunstiliseks vaimutoiduks teeb ja nõndanimetatud muusikalise naudingu võimaldab. Nende laulude hulka kuuluvad *Türnpü* „Valvur“, *Lundhi* „Issanda heldus“ ja *Tobias'e* „Eks teie tea.“

Muidugi on raske nõuda sarnaselt ühiskoorilt paari harjutuse järele igas suhtes hääd laulu, kuid ikkagi peame püüdma seda teostada niipalju, kui mõõduandvad asjaolud vähegi lubavad.

Soome helilooja ja tuntud koorijuhi *Heikki Klimenti* kaks laulu „Jeruusalem“ ja „Rahu ihkan omale“ on huvitavad helitööd oma algupärase meloodia ja harmooniaga, milles tundub põhjamaa koloriiti ja Soome rahvamuusika sugemeid. Oma algupärasuse tõttu pole need aga kerged ettekanda; kooril õnnestus see siiski rahuloldavalt, kuigi ka siin suurem süvenemine ülearune poleks olnud.

Solistideks olid *P. Berkovitz* viloncellol, *H. Saebelmann* laulus ja ülikooli kiriku organist hra *Freymuth* orelil.

Esimese ilus, kandev toon ja täiesti peen, muusikaline ettekanne oli võluv ja temast mängitud kaks klassikalist a d a g i o't (Corelli ja Eccles) olid kunstiküpsamad numbrid kogu eeskavas.

Hra Saebelmann'i tunneme ammu, kui ilusa hääle omanikku, kui ka hää muusikalise instinktiga lauljat-asjaarmastajat, mis põhjendab ta isa — Eesti vanema helilooja F r i e d r i c h S a e b e l m a n n'i sügavtundelise kunstniku hinges, ta penemaitselikes muusika traditsioonis. Kahjuks jäi aga seekordne Sae-

belmann'i ettekanne kahvatuks: ta hääle ei pääsenud miskipärast nagu täiel määral mõjule, tempo oli natuke rutuliselt võetud ja ettekanne kui ka kaasmäng tundus mitte küllalt rahulik ja sügav, mida nõuab see töö. („Ju küllalt saab“ — aaria Mendelssohn'i orat. „Elias“).

Kuulajaid oli õige rohkesti, mis näitab, et sarnane suurem kontsert ka publikut suudab huvitada. Härra Ilves'ele ja lauljatele soovime aga esimeseks alguseks õnne ja jääme järgmist sarnast ettevõtet ootama. J. A.

Kroonika.

Hans Kann abikaasaga.

Ülasvõte on viimasel Tallinna laulupeol tehtud.

Hans Kann, tuntud ärkamisaja laulutegelane, kellel omal ajal imeilus tenori-hääle oli, kes oma eluaja on pühendanud Eesti laulule, kes on kaasa teinud kõik meie üldlaulupeod, sai 1. aprillil 75. aastaseks. Järgmises numbris toome tema elust pikema kirjelduse.

Soovime hallpää laulja-seniorile ta aupäeval südamest õnne ja loodame, et ta iluhelidele andumine oleks veel kaua kaunimaks eeskujuks Eesti koorilaulu arenemisele.

Estoonia muusikajuht Raimund Kull pühit'es püha-päeval 30. märtsil oma auõhtut sinfoonia kontserdiga, mille eeskavas olid Eestis senini ettekandmata tööd: Liszt'i „Faust-sinfoonia“ ja teine akt Wagneri ooperist „Tannhäuser“, nõnda nimetatud „Lauljate võistlus“. Ettekandes olid päälle sinfoonia orkestri tegev Estoonia Muusika Osakonna koor ja solistid: prl. Elsbeth Koll Berliinist, hrad Arder, Hansen, Ots, Pirchan, Põlluas ning Jörn.

Miina Hermann'i laulude kontsert korraldatakse Tallinnas 12. aprillil.

Osa võtavad kõik Tallinna suuremad koorid. Puhas sissetulek läheb Tallinna konservatooriumi hääks.

See oleks nagu järelkaja Miina Hermann'i 60. aastase sünnipäeva juubelkontserdist, mis veebruari kuul Tartus laialdase osavõtu ja suure elevusega ärapeeti.

Havdn'i ilmalik oratoorium „Aastaajad“ tuleb Tallinna Kooli Noorsoo Muusika Ühingu segakoori poolt härra A. Kasemets'a juhatusel 1. mail Estoonia kontsertsaalis ettekandele. Solistideks on palutud pr. Brehm-Jürgenson, hrad Hansen ja Ots.

Miina Hermann'i lauluselts korraldas laup. 22. märtsil oma semestri töö järjekorralise kontserdi, mille eeskavas olid M. Hermann'i, A. Kapp'i, M. Lüdigi ja L. Neumann'i uemad segakoori laulud. Solistidena olid kaastegevad pr. V. Köpp ja hra J. Orik-Ennulo.

Aleksander Arder'i kontsert „Vanemuises“ 2. aprillil möödus suure edu tähe all. Ettekanded olid täis elevust ja vaimu, kuna laulja rikkalik häälematerjal selleks häid võimalusi pakub. Kuulajaid oli kaunis rohkesti.

Helilooja Heino Eller on hiljuti lõpetanud uue töö suurele sinfooni orkestrile. Selleks on tõuget annud need müstilised meeolud, mis tekkisid mineva suvise Pariisi katakombides käimise tagajärjel. Sinfooniline poem on nimetatud „Nägemus“.

A. Kopli-Wiegand, kes läinud sügisest saadik end laulu alal Itaalias edasiarendas, on hiljuti kodumaale jõudnud ja kavatseb lähemal ajal „Vanemuises“ kontserdiga esineda. Nagu „Postimees“ teatab, kavatseda lauljanna sügisel Itaaliasse tagasi sõita, kus tal võimalus olla Neapolis S. Carlo ooperiteaatris esineda.

Üllõpilaste segakoor sõidab Riiga ja annab sääl 11. aprillil Läti natsionaal-ooperi saalis kontserdi, mille eeskavas on Eesti rahvaviisid ja nende põhjal loodud helitööd. Kaastegevad on ka üllõpilastest solistid laulus ja klaveril.

„**Noorte püha**“ Tartus. 2. üleriikline „Noorte püha“ on otsustatud pidada Tartus suviste pühade aegu, s. o. 8., 9. ja 10. juunil.

Pääle spordi ning kirjandusliste ja dramaatiliste ettekannete moodustavad kava kandvama osa muusikalised ettekanded orkestri ja üldsegakoori poolt.

Viimase eeskavas on järgmised laulud valitud: Miina Hermann — „Öitse, kasva, ela“, A. Läte — „Töötus“, R. Tobias — „Varas“, M. Lüdig — „Kiigelaul“, M. Saar — „Allik“, A. Lemba — „Hünn oop. Lembitu tütar“. Pidust võtavad osa koolid ja õp-purühingud. Ülesandmise tähtaeg lõpeb 15. mail.

Pärnu Helikunsti Selts on omal kolmandal tegevusaasta pääkoosolekul 7. märtsil otsustanud Lauljate Liidu liikmeks hakata.

Rakveres peetakse tänavu suvel IV ülevirumaa-line lastelaulupidu pühapäeval, 1. juunil. Osavõtjatenäna on ülesannud 55 lastekoori 2308 lauljaga.

Põltsamaa laulupäev. Põltsamaa laulu seltsi „Leelo“ poolt eeloleval suvel korraldatava laulupäeva eeskavas on ühiskooridele järgmised laulud valitud:

- 1) A. Tomson — Laula, laula suukene.
- 2) Miina Hermann — Mu isamaa armas.
- 3) M. Lüdig — Sääl kord kasvab kaunis kodu.
- 4) A. Kapp — Palumine.
- 5) A. Lemba — Hünn oop. „Lembitu tütar“.
- 6) R. Tobias — Teel.
- 7) A. Läte — Arka üles isamaa.
- 8) M. Hermann — Veel kaitse kange Kalev.
- 9) K. A. Hermann — Munamäe otsas.
- 10) A. Läte — Laul rõõmule.
- 11) J. Aavik — Priius, sulle tahan laulda.
- 12) M. Saar — Laulu mõju.

Nagu teada, peetakse laulupäev Põltsamaa langedurite ausamba püstitamise hääks.

Suvemuusika Võrus. „Kandle“ selts on viimasel ajal juba mitu suve väikest orkestrit pidanud, mis seltsi aias kolm kuni neli korda nädalas muusika-õhtuid andis ja võrulastele hääks meelelahutuseks oli. Seda arvesse võttes, on seltsi juhatus otsustanud ka eeloleval suvel orkestrit palgata, kuigi mineva suvine 132.000 margaline puudujääk raskusi teeb. Puudujääk tuleb pääasjalikult muidugi vihmase suve arvele panna. Ka olla selles süüdi autod, nagu juhatus pääkoosolekul tähendas, mis rahva maad mööda laiali vedavat. Et väliaspoolt mängumeeste tellimine kalliks läheb, siis tahetakse nüüd kohalistega läbiajada ja ainult mõni üksik, tarvilisem jõud välijaspoolt palgata.

Lauljate Liidu seisukoht laulupidude asjus.

Seni ajani pandi laulupidusid toime ilma kindla süsteemita, väga mitmesuguste asutuste poolt ja sagedasti niisuguseks otstarbeks, millel pole ühist laulu ja muusika kunsti arendamisega.

Sarnast seisukorda ei pidanud „Lauljate Liit“ mitte soodsaks, esiteks juba sellepärast, et niisuguse korralduse juures sagedasti just pidu muusikaline külg kannatab. Teiseks peaks laulupidudest saadud tulud just laulu edendamiseks ärakulutatama, muidu ei ole loomulikku arenemist loota. Kolmandaks on laulupeo mõiste Eesti rahvuskultuurilises arenemisloos sedavõrd suure tähtsusega, sõnal „laulupidu“ juba ärkamisajast saadik niisugune paleuslik kõla, mis väljendab rahvuslisi ideaale, pühalikku rahvahinge eneseävaldust, et siin kuidagi lubada ei või, kui seda liiga kergelt ikka ja alati suhuvõetakse. Peab kõigiti hoiduma, et selle, Eesti elus nii tähtsa sõna kõla ega mõiste liialdase ja igapäevase tarvitamise läbi ei labastataks.

Sellepärast on Lauljate Liit, küsimust mitmel korral harutades, laulupidude korraldamise asjus ülesäädnud järgmised põhimõtted, mis Liidu volikogu koosolekul hääkskiideti.

1) Nimetada laulupidudeks ainult üleriiklisi ja ülemaakondlisi laulupidusid. Esimesed kannaks „üldlaulupeo“, teised „maakonna laulupeo“ nime. Kõik teised sarnased ettevõtted, mis kitsamat ringi koondayad, nimetada laulupäevaks, muusikapäevaks, kontserdiks j. n. e.

2) Üldlaulupeod peetakse iga viie aasta järele, selle vahe ajal aga maakondade laulupeod, võimaluse järele igas maakonnas üks, kuid mitte rohkem.

Tehtakse neid sagedamini, siis ei saa korralikult ettevalmistuda.

3) Maakonna laulupidude korraldamine ja toimepanemine jääks Lauljate Liidu kohaliku osakonna hoolde, kus aga osakonda ei ole — sääl maakonna laulu ja muusika seltside ühiseks ettevõtteks;

4) maakonna laulupidude pidamine peaks sündima kindla korra järele, Lauljate Liidu hääkskiitmisel.

5) Pidud tuleb korraldada laulu enese pära, mitte aga sissetuleku soetamiseks niisuguseks otstarbeks, millel pole ühist laulu ja muusika arendamisega.

6) Iga aasta tuleks kahes maakonnas laulupidu toimepanna, üks laiaroopalise, teine kitsaroopalise raudtee piirkonnas;

7) aastal, millal üldlaulupidu on, jääks maakonna laulupeod täiesti ära.

Et kohalised koorid võiksid aegsasti peo eeltööde ettevalmistamisele asuda, arvas Lauljate Liidu nõukogu kohaseks, läbirääkides kohaliste tegelastega, maakonna laulupidude asjus järgmise korra järele käia: 1925 a. — Villandis ja Võrus ühes Valga ja Petseri maakondadega, 1926. a. — Tartus ja Pärnus, 1927. a. Rakveres ja Haapsalus (ühes Saare-, Muhu- ja Hiiumaaga).

Sellepärast on soovitav, et seltsid juba nüüd pidude toimepanemiseks endid koondama hakkaksid ja eeltöödele asuksid.

Lauljate Liit loodab, et edaspidistel laulupidude korraldamistel need põhimõtted omaks võetakse just asja tähtsuse pärast.

Meie kirjasaatjalt.

Laius-Tähkvere laulukoori 100. a. juubel.

Lainud aastal mõodus 100 aastat sellest, kui koorilaulu esimesed idud Laius-Tähkveres elule tõrkasid. Nende ellukutsujaks ja arendajaks oli toleaeagne Pedasi küla kooliõpetaja, Jüri Sommer.

Pedasi külakool, milles Jüri Sommer esimese kooliõpetajana tegevust algas, asus tol ajal Pedasil, Eriko talu maa pääl. Mõne aasta pärast viidi kool üle Tuimõisa küllasse, kus ta tänapäevani, Tuimõisa kooli nime all, töötab. See oli esimene kool Laius-Tähkvere vallas.

Nagu kõik endise aja kooliõpetajad ühtlasi muusikamehed olid, nii oli seda ka Jüri Sommer. Ta oli usumees ja pidas tihti ümbruskonna rahvale palvetunde. Et oma palvetundidele mitmekesisemat ilmet anda, tõusis temal tarvidus koorilaulu järgi ja selleks asutas ta 1823. aastal esimese laulukoori. Lauljateks olid tema õpilased ja külast lauluarmastajad noored inimesed. Nii sai Jüri Sommer esimese Laius-Tähkvere laulukoori põhjapanijaks.

Rahva poolt on esimene koorilaul igalpool suure vaimustusega vastu võetud. Igakord, kui laulukoor palvetundidel esines, on koolimaja tungil rahvast täis olnud. Isegi kaugelt valdajast on inimesed sõitnud koorilaulu kuulama. Tolleaeagne kirikuõpetaja J. v. Jannau tähendanud, koorilaulu kuuldes, et taeva inglid teda rõõmustavad.

Arusaadav, et niisugune kooli koor ainult ajutine oli ja tegevus sellest ärarippus, kuidas kooliõpetajal aega ja tahtmist oli laule õpetada. 1860. a. sai tema poeg Hindrik Sommer Tuimõisa kooliõpetajaks. Ka tema käis oma isa jälgedes. Ta peab rahvale palvetunde ja iseäranis tähtsatel juhtumistel ilustab neid vaimulikude koorilauludega.

Vaheajal tõusid ka teiste koolide juures laulukoorid elule. Ookatko kooli juures 1868. a. kooliõp. Jakob Wiik'i juhatusel ja Reastvere kooli juures 1870. a. kooliõp. Jaan Ots'i juhatusel, kus juba ilmalikke laule lauldi. 1882. a. sai Tuimõisa kooliõpetajaks Kristjan Sëpp ja nüüd algas ka Tuimõisa laulukooris uus elu. Käidakse laulmas kirikus, astutakse üles seltsi pidudel ja võetakse osa ülemaalistest laulupidudest. Pääle teda 1887.—1888. a. juhatas laulukoori abikooliõpetaja Julius Noormägi. 1888. a. kuni 1910. a. juhatas Tuimõisa laulukoori kooliõp. Mart Soosaar. Tema juhatusel lõpu muudeti koor L.-Tähkvere põllumeeste seltsi laulukooriks ümber. Sel ajal valitses põllumeeste ja laulu seltside vahel vaen. Mõlemad pidasid omal eraldi laulukoores. M. Soosaare lahkumisel jäi koor ilma juhatajaga. Laul jäi soiku. Lauljad valgusid pikkamööda laulu seltsi laulukoori üle, kus sel ajal väga tuline koorijuhataja Otto Tamm töötas, ja sellest ajast töötab L.-Tähkveres üks laulukoor. Laulu seltsi koor arenes välja Ookatko kooli laulukoorist, kuna Reastvere, Leedi ja Kodisma koolide juures olevad laulukoorid mõne aastase tegevuse järele ise välja surid. Pääle O. Tamm'e, 1921. a. saadik töötab koor Johannes Ivask'i juhatusel. Praegu on kooris 53 lauljat. Koor võttis osa 1922. a. Alutaguse ja Mustvee laulupidudest ja 1923. a. ülemaalistest VIII. Eesti üldlaulupeost. Mustvee laulupeol sai võistluslaulmisel 11 kooriga esimesele kohale.

Tuleval suvel kavatseb koor ühest maakonna laulupeost osa võtta. Nii on kokkuvõetult koorilaulu arenemise käik L.-Tähkveres.

Nüüd, kus me L.-Tähkvere laulukoori 100-a. juubeli pühitseme, puhkavad kõik tema endised lauljad ja paljud tema juhtidest kalmu küngastes, kuid meie kohus on hinnata täies valguses ja täies suuruses nende tööd ja nende saavutusi. Seda enam kõlaga laul, nende kalmude auks ja isamaa iluks!

J. Ivask.

Räpinast.

Räpina Haridusseltsi muusika osakonna eestvõttel korraldatakse käesoleva aasta juunikuul Räpinas ühiskümnaasiumi puistikus muusikapäev (II. Räpina laulupidu). Eeskavas on järgmised laulud:

Segakoorile: 1. Karjase laul — M. Lüdig. 2. Kodutalust lahkumine — K. Türpu. 3. Nooruse unenägu — M. Hermann. 4. Koit — M. Lüdig. 5. Munanäe otsas — K. A. Hermann. 6. Mu süda — A. Kapp. 7. Sõjamehe ülemlaul — M. Saar. 8. Mälestus — E. rahvaviis. 9. Arka üles isamaa — A. Läte. 10. Uinuvale neiu — E. Kõomägi. 11. Prius sulle tahan laulda — J. Aavik. 12. Varas — R. Tobias. 13. Laul rõõmule — A. Läte. 14. Haanja miis — A. Läte.

Meeskoorile: 1. Väiksele isamaale — K. A. Hermann. 2. Oma saar — J. Simm. 3. Setokõso — E. rahvaviis.

Rahvaviisi „Haanja miis“ on helilooja A. Läte eriti Räpina muusikapäeva jaoks ümbertöötanud ja harmooniseerinud ning on seega võimaldanud eeskavas võtta üht maakondlist laulu. Pääle eeskavas ettenähtud üldiste koorilaulude, esinevad lauludega üksikud koorid ja Setu rahvalaulikud. Senni on end laulupeole üles annud 18 koori 820 lauljaga, kelledest kolm on Tartu linna koorid.

Muusikapäevale kõnelejaks on mõeldud paluda Riigikogu esimeest J. Tõnissoni. J—ng.

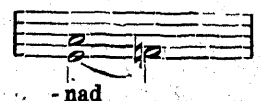
Õiendus.

A. KAPP'i laulus „Üles“ (muusikalehe lisa nr. 1) leiduvad trükkivead palutakse järgmiselt äraparandada:

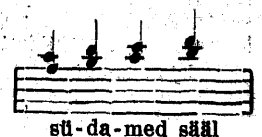
lehek. 3, 3. rida, 2. takt
peab altos olema:

lehek. 5, 3. rida, 5. takt
peab altos olema:

lehek. 8, 1. rida, 1. takt
peab tenorites olema:

Järgmine number ilmub aprilli lõpul.

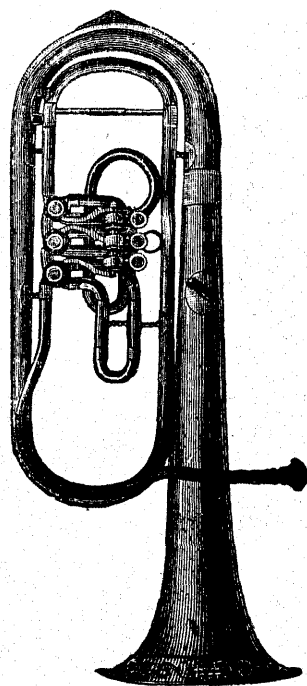

°/ü ESTO-MUUSIKA

Pealadu: Tallinnas, Vanaturu kael 18/3 * Kõnetraat 10-24

Osakond: Tartus, Promenaadi uul. 2 * Kõnetr. 6-45

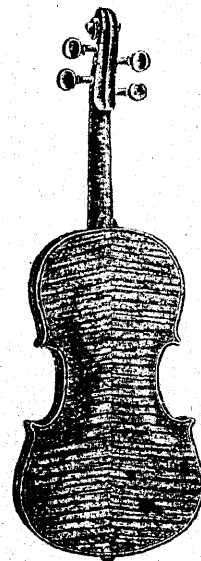
KÕIGE SUUREM MUUSIKA ERI-ÄRI EESTIS

Noodid
Muusikariistad
Klaverid
Harmooniumid
Grammofonid
Keel- ja puhkpillid

*

Igasugused
muusikariistade osad

Kõige paremate kodu- ja väljamaa ilvavabrikute ainuesitused

Müük vabriku hindadega

EESTI LAULJATE LIIDU
MUUSIKALEHT

ILMUB KORD KUUS

Muusikalehe eesmärgiks on Eesti muusikaelu kõigekülgselt valgustada ja selle loomulikule arenemisele soodsat pinda luua. Selleks tahab Muusikaleht eestkätt silmas pidada meie laulu- ja mängukooride edenemist, neid Lauljate Liidu ümber koondades, kui ka kõiki teisi muusikalisi päevaküsimusi käsitada, neilt mitmesugustelt aladelt, mis on tähtsad Eesti rahvuslise muusika kultuuri kõrgele tõstmiseks. Kaasa aidata Eesti helikunsti kõigekülgsel õitseviimisele — see on Muusikalehe kauge siht.

Muusikaleht toob ülevaateid väljamaa muusikaelust ja tahab iseäranis meie naaberrahvastega sellel alal lähedat sidet pidada.

Muusikalehele on kaastööd lubanud järgmised heliloojad, muusikategelased ja kunstnikud: Miina Hermann, A. Kalnin (Läti), A. Kapp, A. Kasemets, C. Kreek, A. Krull, R. Kull, P. Laja, H. Laksberg, A. Läte, prof. A. Lemba, E. Mesiäinen, H. Meri, L. Neumann, M. Pukits, J. Paulsen, W. Peerna, P. Ramul, G. Reeder, M. Saar, J. Saar, J. Sahlit (Läti), J. Simm, A. Schmidt, Aino Tamm, prof. J. Tamm, V. Tamman, Tenno-Vironi, A. Topman, K. Tuvike, K. Tärnu, A. Vedro j. t.

Muusikaleht annab aasta ja poolaasta tellijatele kaasandena aasta kohta kuus vihku koorilaulu, mille välja- valiku teeb muusika toimkond, kuhu kuuluvad J. Aavik, Miina Hermann, A. Kasemets, C. Kreek, P. Ramul, J. Simm, A. Topman, K. Tärnu.

Muusikalehe väljaandjaks on Eesti Lauljate Liit, vastutavaks ja tegevaks toimetajaks Juhan Aavik. Muusikaleht ilmub kord kuus, iga kuu lõpul. Tellimise hind ühes saatekuludega aastas: 400 marka, poolaastas 200 marka. Üksiknumber 30 marka, ühes noodilisaga 50 marka.

Toimetuse ja tallituse aadress:

TALLINN, E. Laulj. Liidu Muusikaleht — Müürivahe uul. 16

Toimetaja aadress: TARTU, Viljandi uul. 11, krt. 2.